

Dansk idræt skal spille med i kampen for det globale demokrati

Idrætten er en vigtig arena for den globale kamp for demokratiske værdier, og Danmark har en åben bane at spille på. Det mener det danske initiativ Play the Game, som opfordrer regeringen og Folketinget til at engagere sig i en aktiv international idrætsstrategi.

af Jens Sejer Andersen

Verdens øjne er i disse år rettet mod Qatar, og ikke uden grund. Fodboldsporten har i mange år været præget af både korruption og kritisable arbejdsforhold, især for de mennesker, der sørger for rammerne omkring de store begivenheder. Men forløbet omkring VM i Qatar tilføjer den dramaturgi, der bærer en stærk fortælling – med spektakulære hovedpersoner som bundkorrupte fodboldledere, stenrige sheiker, åbenmundede spillere og fans – og i bunden af hierarkiet tusinder af ludfattige bygningsarbejdere, der sætter livet på spil, for at verden billedligt talt kan holde fest på deres grave.

Om det kommende fodbold-VM er verdens største sportsskandale, som nogen udnævner den til, er svært at vurdere. Der er ganske hård konkurrence, ikke mindst fra Rusland og Kina. Men sikkert er det, at dette VM har skærpet verdens opmærksomhed på, hvordan ikke bare Qatar og FIFA fungerer, men også hvordan sport, politik og benhård business er flettet sammen på højeste geopolitiske niveau.

For VM er ikke havnet i Qatar ved en pludselig indskydelse fra emiratet. Det er et af

flere udtryk for, at autoritære stater lægger en langsigtet strategi for at tilegne sig store mesterskaber og indflydelse i de olympiske idrætsforbund. Her ser de store muligheder for at øge deres prestige og legitimitet, både i forhold til deres egne befolkninger og i relationerne til omverdenen. Det er blød magt på første klasse, og sporten har vist sig at være en sektor, hvor det er let for pengestærke kræfter at trænge ind.

Globale forretninger med foreningsfrihed

De store idrætsorganisationer arbejder i en verden med meget få reguleringer og begrænsninger. De fleste har hovedsæde i Schweiz, hvor de nyder godt af foreningsfrihed og vide lovgivningsmæssige rammer. Indtil for nylig var korruption i forbundenes egne rækker end ikke forbudt ved schweizisk lov.

Til trods deres not-for-profit status tjener mange af de olympiske idrætsorganisationer formuer som aktører i en indbringende international underholdningsindustri, hvor milliarder-

ne ruller ind til sponsor-, tv- og byggekontrakter.

I det seneste årti har offentlige anklagere og undersøgelsesdommere dog i stigende grad kastet sig over idrættens topledere. Men de nationale anklagemyndigheder har mange begrænsninger på deres internationale samarbejde, lovgivningen er ofte svag og efterforskningen yderst langsommelig. Samtidig er det rummelige begreb "sportens autonomi" nærmest helligt for den olympiske verden og endda knæsat i adskillige FN-resolutioner.

Alt er lettere i diktaturer

Når de olympiske organisationer glædeligt ser igennem fingre med, at stater som Qatar, Saudi-Arabien, Bahrain, UAE, Kina, Aserbajdsjan og Rusland hverken tilbyder sporten autonomi eller foreningsfrihed, skyldes det naturligvis, at disse stater tilbyder enorme investeringer og stabile politiske forhold.

"Diktaturer kan gennemføre sådanne begivenheder med venstre hånd, de behøver ikke spørge deres folk," tilstod den tidligere, nu afdøde formand for Det Internationale Skiforbund Gianfranco Kasper åbenhjertigt i 2019:

"Det er nu engang sådan, at det er lettere for os i diktaturer. Set fra et forretningssynspunkt vil jeg sige: Jeg vil bare tage til diktaturer, jeg ønsker ikke at diskutere med miljøaktivister."

Gianfranco Kasper måtte siden beklage sine udtalelser, og retfærdigvis er det ikke kun forstokkede idrætsledere, som baner vejen for de autoritære stater. I vestlige, demokratiske lande er befolkninger og politikere begyndt at trække sig ud af kampen om de store idrætsbegivenheder i protest mod de enorme omkostninger og det pamperi, der er forbundet med dem – men uden at formulere et samlet modspil.

Da Beijing blev valgt som vært for dette års Vinter-OL i 2022, skete det efter en kneben sejr over Almaty i Kasakhstan, som heller ikke er et demokratisk mønsterland. I budprocessen havde byer som Oslo, Stockholm, München, Lviv og Krakow trukket sig efter folkeafstemninger eller modstand fra skeptiske byråd og parlamenter.

Den olympiske ufred

Det hører med til diskussionen, at autokratiske stater, ud over menneskerettighedskrænkelser, også rykker ved idrætsverdenens egne principper. Rusland har således to gange før brudt den olympiske fred (en aftale mellem alle FN-lande og Den Internationale Olympiske Komité IOC om at holde fred, fra ugen før OL åbner, og til ugen efter de Paralympiske Lege slutter, *red.*).

Første gang var under krigen i Georgien i 2008, og anden gang var under annekteringen af Krim i 2014. Begge gange forholdt IOC sig tavs. Men invasionen af Ukraine den 24. februar under De Paralympiske Lege i år udløste så stærke protester fra idrætsbevægelsens europæiske kernelande og USA, at IOC måtte markere sig og anbefale alle selvstændige idrætsforbund at udelukke russiske atleter og aflyse arrangementer på russisk grund. I forvejen var tålmodigheden med russerne tyndslidt, efter at russerne i syv år havde nægtet at vedkende sig deres ansvar for verdens hidtil største dopingskandale.

Putin selv har reageret med vantro og forargelse på udelukkelsen af atleterne. Ved et alternativt "internationalt" stævne i marts for de atleter, der blev udelukket fra de Paralympiske Lege i Beijing, fordømte han "krænkelsen af det olympiske charter, herunder den læresætning, at legene er en konkurrence mellem atleter, ikke mellem stater."

Vejen tilbage i den olympiske varme er dog ikke nødvendigvis lang for Rusland, for hverken russiske idrætsledere eller nationale forbund er omfattet af IOC's boykot.

Fordømmelsen af Rusland stikker ikke dybt i alle dele af verden, og splittelsen blandt idrætsledere følger nogenlunde samme linjer som dem, der tegner sig i geopolitikken: Mellem en blok af liberale demokratier på den ene side og en blok af autoritære stater på den anden, og midt imellem dem en broget skare af lande, som navigerer efter bedste evne og egeninteresse.

Et handlingslammet Europa

I det seneste årti har de europæiske regeringer skærpet tonen omkring skandalerne i internatio-

nal idræt, men reelt vedtager EU og Europarådet ikke andet end alvorlige formaninger og venlige anbefalinger. Igen er hensynet til sportens autonomi stadig en trumf i det politiske spil.

Tilsyneladende orker EU og Europarådet således ikke at bruge de muligheder, de faktisk har for at påvirke idrætten. International idræt er således stadig afhængig af Europa som marked og som politisk og kulturelt kraftcenter. Både EU og Europarådet kunne koble de partnerskaber og tilskud, som idrætten efterspørger, til klare kriterier for *good governance*. Begge kunne kræve forbedringer af sportens eget rets-

system, som i dag styres suverænt af IOC uden tilstrækkelig sikkerhed for krænkede parter. Og begge har midlerne til at forlange, at sportens organisationer tager konkrete skridt mod at bremse hvidvask, trafficking, skatteunddragelse og andre aktiviteter i moderne sport, der undergraver demokrati og retssamfund.

Betydning for demokratiets tilstand

Men hvorfor skal Danmark blande sig i udviklingen af international idræt? Hvad skade gør det,

BEIJING

at autoritære stater overtager en række anløbne organisationer, når vi selv har så godt styr på den hjemlige idræt med høj idrætsdeltagelse, et stærkt civilsamfund og en eliteidræt, der styres med hensyntagen til det hele menneske? Det kan der gives flere grunde til.

Hvis man helt overordnet er bekymret for demokratiets tilstand i verden i dag, er det ikke en god idé at overlade så vigtig en platform som idrætten til autoritære kræfter. Ikke alene giver de store begivenheder værtslandene mulighed for at promovere deres værdisæt og historiesyn via tv og internet, selve idrætten er også en arena, hvor normer og værdier er til konstant forhandling, på og udenfor banen.

De allerstørste events, det vil sige De Olympiske Lege og internationale fodboldmesterskaber, lægger desuden rammen for en række uformelle diplomatiske møder, hvor det selvsagt har betydning, hvem der sætter den generelle dagsorden.

Et andet overordnet hensyn gælder kampen mod korruption og kriminalitet på verdensplan. Den samlede sportsindustri udgør i de fleste undersøgelser to til tre procent af bruttonationalproduktet, og hvis så vigtig en sektor vedbliver at være et frirum for grå og sorte spekulanter, vil det naturligvis svække retstilstanden i det øvrige samfund.

Fra et idrætsligt synspunkt bliver dansk idræt uundgåeligt påvirket af, hvad der sker i verden omkring os. Af hensyn til danske eliteatleters ve og vel er vi også nødt til at interessere os for, hvilke miljøer vi sender dem ud i. Er det et idrætsmiljø, der ser igennem fingre med doping, matchfixing og andre former for manipulation med den fair konkurrence? Eller er det transparent og demokratisk?

En mere aktivistisk linje

Med andre ord er der både udenrigs- og idrætspolitiske grunde til at føre en mere aktivistisk linje med demokratiske værdier som omdrejningspunkt.

Noget tyder på, at regeringen også er indstillet på det. Udover boykotten af OL i Beijing vendte kulturminister Ane Halsboe-Jørgensen for nyligt hjem fra Bruxelles med underskrifter fra 21 EU-lande samt Island og Norge på en opfordring til de internationale idrætsorganisationer om at arbejde med ”mere gennemsigtighed, demokrati og menneskerettigheder”.

Bortset fra at det er sympatisk og ganske godt skuldret af en ny dansk kulturminister omgivet af nye embedsmænd at komme hjem med en bred opbakning til en hastigt udarbejdet erklæring, må man ganske nøgternt pege på, at EU-landene og de nordiske lande adskillige gange har fremsat enslydende opfordringer.

Allerede i 2013 udarbejdede EU-landene et sæt anbefalinger om ”*good governance in sport*”, og under det hollandske EU-formandskab i 2016 vedtog man en erklæring om at fremme integritet og menneskerettigheder ved store sportsevents. Hvis ikke disse resolutioner ledsages af mere håndfaste krav, ryger de direkte i arkivet, både i EU og i idrættens hovedkvarterer.

Åben bane at spille på

Den gode nyhed er, at den europæiske enighed om de politiske værdier og det hidtil svage engagement giver en næsten åben bane at spille på for de lande, der ønsker at gøre sig gældende.

Også små lande: I de senere år har Luxembourg for eksempel siddet centralt placeret i både EU og Europarådets idrætspolitiske arbejde. Opskriften er ganske enkel: At få en erfaren og aktiv embedsmand med mandat fra sin regering til at gøre sig gældende.

I gennem de sidste ti år har Play the Game flere gange foreslået, at regeringen og et bredt flertal i Folketinget samles om en idrætspolitisk strategi. Vi foreslår, at strategien udformes i samarbejde med alle interessenter og aktører i idrætten, og at man lægger den i tre spor.

1) Forbundssporet: Danmarks Idrætsforbund har forpligtet sig på demokratisk aktivisme i sin nye internationale strategi, og også DBU har hævet indsatsen. Vi foreslår, at der

lægges faste rammer for den løbende opdatering og dialog, der må være mellem regering og folketing på den ene side og DIF, DBU og de øvrige 61 specialforbund på den anden side.

2) Det mellemstatslige spor: Her er det regeringen og Folketingets opgave at lægge en sammenhængende, værdibaseret indsats i organisationer som EU, Europarådet, UNESCO og lignende instanser. Danmark kan spille en langt mere aktiv rolle end hidtil og sætte sig i spidsen for en alliance af lande, der ønsker at skærpe kravene til governance og menneskerettigheder i idrætten.

3) Udviklingssporet: Her skal alle parter på banen. Dansk idræt rummer en enorm viden om fysisk aktivitet og bevægelse for alle målgrupper, træner- og lederuddannelse, udvikling og drift af idrætsfaciliteter, styrkelse af civilsamfund, antidoping, byplanlægning, udenørsaktiviteter og meget mere. Kunne man ikke – i samarbejde mellem Udenrigsministeriet og Kulturministeriet – afsætte midler til en ramme, som DIF, DGI, Dansk Firmaidræt, ISCA og andre aktører kunne udfylde?

I international idræt kæmpes der ikke blot om hæder og medaljer på de store arenaer. I kulissen raser en kamp om, hvilke værdier der skal præge vores samfund og samarbejde – en kamp mellem demokrati og autokrati – og det er på høje tid, at Danmark melder sig på banen.

God kamp!

Jens Sejer Andersen er journalist og international chef i Play the Game, et initiativ under Idrættens Analyse-institut, som i 25 år har arbejdet for at styrke idrættens etiske grundlag og fremme demokrati, åbenhed og ytringsfrihed i idrætten.

